

XU HƯỚNG DU LỊCH XANH HƯỚNG TỚI PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

TS. HOÀNG HỒNG HẠNH*
THS. NGUYỄN THỊ THU HÀ*

Du lịch xanh đồng bằng sông Cửu Long. Ảnh: Đỗ Hiếu Liêm

Du lịch xanh là gì?

Khái niệm “du lịch xanh” được hình thành từ khá lâu, tuy nhiên gần đây mới trở nên phổ biến và hiện được sử dụng với nhiều cách hiểu khác nhau. Thuật ngữ đầu tiên được sử dụng vào những năm 1980 với tên gọi là “du lịch quy mô nhỏ” bao gồm tham quan các khu vực tự nhiên mà vẫn giảm thiểu được các tác động đến môi trường. Cùng với đó, du lịch xanh cũng được hiểu như là du lịch sinh thái, du lịch tự nhiên và du lịch nông thôn. Tuy nhiên, các doanh nghiệp thường áp dụng với nghĩa rộng hơn. Theo đó, du lịch xanh là bất kỳ hoạt động du lịch nào có các hoạt động thân thiện với môi trường (Pintassilgo, 2016).

Gần đây, một số tổ chức quốc tế đã đưa ra khái niệm “du lịch xanh”, gắn cụm từ này với khái niệm “du lịch bền vững”, trong đó có xem xét đến các khía cạnh khác ngoài khía cạnh bảo vệ môi trường. Theo Tổ chức Du lịch thế giới (UNWTO),

VỚI ĐẶC THÙ LÀ NGÀNH TỔNG HỢP, HOẠT ĐỘNG CỦA NGÀNH DU LỊCH CÓ NHỮNG TÁC ĐỘNG KHÔNG NHỎ ĐỐI VỚI KINH TẾ, XÃ HỘI VÀ MÔI TRƯỜNG. VÌ VẬY, NGÀNH DU LỊCH ĐÓNG MỘT VAI TRÒ QUAN TRỌNG TRONG TIẾN TRÌNH THỰC HIỆN TĂNG TRƯỞNG XANH (TTX) VÀ HIỆN THỰC HÓA CÁC MỤC TIÊU PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG. NHIỀU NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI ĐÃ VÀ ĐANG THỰC HIỆN HIỆU QUẢ CÁC GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN DU LỊCH XANH HƯỚNG TỚI PHÁT TRIỂN NGÀNH DU LỊCH BỀN VỮNG.

Chương trình Môi trường Liên hợp quốc (UNEP): du lịch xanh bao gồm các hoạt động du lịch có thể được duy trì lâu dài hoặc được thực hiện bền vững trong xã hội, kinh tế, văn hóa và môi trường”. Còn du lịch bền vững, theo UNWTO (2015), Nguyễn Anh Tuấn (2019), khái niệm này được hiểu là du lịch có tính đến các tác động kinh tế, xã hội và môi trường hiện tại và tương lai, giải quyết các nhu cầu của du khách, nền kinh tế, môi trường và cộng đồng địa phương.

Có thể thấy khái niệm “du lịch xanh” hiện được đề cập và được hiểu ở những khía cạnh khác nhau. Nhưng một quan điểm chung là du lịch xanh cần được hiểu là một trong những phạm trù của du lịch bền vững. Trong đó, hoạt động du lịch được xem là “xanh” khi hoạt động du lịch phát triển gắn với khai thác, sử dụng tiết kiệm, hiệu quả tài nguyên, ngăn ngừa ô nhiễm, bảo vệ môi trường, bảo tồn đa dạng sinh học, giảm phát thải khí nhà kính và thích ứng với biến đổi khí hậu (Lee et al., 2016; Nguyễn Anh Tuấn, 2019).

Du lịch xanh - xu hướng tất yếu

Thực tế cho thấy, du lịch xanh trong những năm gần đây đã trở thành một xu hướng, đã và đang phát triển nhanh chóng ở nhiều quốc gia trên thế giới bởi có vai trò to lớn trong bảo vệ đa dạng sinh học, văn hóa cộng

đồng và đóng góp tích cực cho sự phát triển kinh tế - xã hội.

Từ năm 2016 tới nay, Booking.com đã tiến hành khảo sát du lịch bền vững. Kết quả cho thấy phần lớn du khách (87% năm 2018, 72% năm 2019) có nhu cầu về du lịch bền vững, 39% du khách khẳng định họ thường xuyên hoặc tìm cách để du lịch bền vững (2018). Các xu hướng du lịch xanh và bền vững còn được thể hiện qua các số liệu như: Đa số du khách có ý định lưu trú ít nhất một lần tại cơ sở thân thiện với môi trường. Tỷ lệ này tăng qua các năm (62% năm 2016, 65% năm 2017, 68% năm 2018, 73% năm 2019). 70% du khách cho biết nhiều khả năng họ sẽ đặt phòng tại cơ sở lưu trú xanh (2019); 60% du khách muốn du lịch bền vững vì họ ấn tượng với cảnh quan thiên nhiên trong các chuyến du lịch của mình trước đây (2018); 52% du khách chuyển sang phương thức đi lại thân thiện với môi trường hơn như đi bộ, đạp xe hoặc đi bộ đường dài khi có thể; 68% mong muốn chi tiêu du lịch của họ giúp ích cho cộng đồng địa phương (2019); 67% du khách sẵn sàng chi trả thêm ít nhất 5% cho chuyến du lịch của mình để hạn chế tác động môi trường khi có thể. Du khách Ấn Độ, Brazil và Trung Quốc là những người sẵn sàng nhất (32%, 21%, 18%) (năm 2018).

Ngoài ra, một số nghiên cứu tại châu Âu cũng cho thấy nhiều đối tượng khách đã có nhu cầu và xu hướng chọn khách sạn xanh trong chuyến đi của mình dù giá dịch vụ có thể cao hơn so với khách sạn cùng hạng, trong khi 52% du khách có xu hướng thích đặt tour qua các hãng lữ hành được chứng nhận có điều kiện làm việc tốt, tham gia bảo vệ môi trường và hỗ trợ hoạt động từ thiện ở địa phương. Các nghiên cứu tại Việt Nam cũng cho thấy, khách du lịch đến Việt Nam đang có xu hướng chọn các khách sạn, khu du lịch và các dịch vụ, hàng hóa bền vững, có nhân sinh thái, thân thiện với môi trường. Đó là xu hướng của khách du lịch quốc tế, nhất là khách đến từ các nước châu Âu, Bắc Mỹ, Nhật Bản, Thái Lan. Họ có ý thức và nhu cầu cao về an toàn và sức khỏe, ngày càng nhiều người muốn quay về với thiên nhiên.

Qua những con số thống kê cho thấy, xu hướng phát triển du lịch xanh ngày càng thu hút được sự quan tâm rộng rãi của khách du lịch, của các doanh nghiệp du lịch nói riêng và cộng đồng xã hội nói chung. Có thể nói, du lịch xanh không những là sự bảo đảm cho phát triển du lịch bền vững, mà còn là giải pháp giúp gia tăng lượng khách có mức chi tiêu cao và có ý thức, hành động văn minh khi tham gia du lịch.

Một số mô hình phát triển du lịch xanh thành công trên thế giới

Trên thế giới, đã có những mô hình rất thành công trong việc thực hiện mô hình du lịch xanh. Có thể kể đến quần đảo Maldives, một đảo quốc ở Ấn Độ Dương. Hiện tại, Maldives đang nỗ lực thay thế nguồn cung cấp năng lượng điện hóa thạch bằng các nguồn năng lượng

tái tạo như năng lượng gió, mặt trời để giảm lượng khí thải carbon. Hiện nay, hầu hết các resort trên đảo đều sử dụng hệ thống lọc nước biển thành nước ngọt và hệ thống tưới, thu gom nước mưa, đáp ứng tốt nhu cầu sử dụng nước ngọt trong ngành Du lịch. Bộ Du lịch Maldives cấp chứng nhận nhãn Travelife Gold cho các resort. Theo đó, các khu nghỉ dưỡng trên đảo phải đảm bảo có hệ thống xử lý nước thải. Rác thải luôn được phân loại ở mọi nơi, mọi lúc, kể cả đối với du khách.

Một mô hình điển hình khác phải kể đến là Costa Rica, một viên ngọc quý của du lịch Nam Mỹ. Hiện nay, tại Costa Rica, gần 93% điện năng là từ năng lượng tái tạo và khoảng 30% lãnh thổ quốc gia được bảo tồn. Costa Rica đang trong quá trình tiến tới trở thành một trong những quốc gia bền vững nhất thế giới với mục tiêu là quốc gia đầu tiên có lượng

carbon trung tính vào năm 2020. Tám khu nghỉ siêu xanh tọa lạc ở các khu vực sinh thái đa dạng trên khắp Costa Rica và Nicaragua. Cuộc sống xanh được đan xen vào các hoạt động hàng ngày của du khách như lướt sóng, lặn, ngắm cảnh và đi bộ hòa mình với thiên nhiên.

Kenya cũng là điểm đến của du lịch xanh với nhiều cảnh quan đẹp và đa dạng sinh học cao. Trong những năm qua, Kenya đã đưa ra một số chương trình tự nguyện nhằm hỗ trợ và thể hiện những cam kết của mình về du lịch bền vững, bao gồm Chương trình đánh giá sinh thái; Giải thưởng chiến binh sinh thái; Hướng dẫn điểm đến xanh của Hội đồng du lịch bền vững toàn cầu phù hợp với văn hóa xã hội và môi trường thực tế của Kenya. Nhiều khách sạn và nhà nghỉ xa thành phố hiện cũng đang đầu tư các nguồn năng lượng tái tạo. Trong đó, năng lượng mặt trời hiện là một trong những giải pháp thay thế để cung cấp điện và nước nóng.

Trong khu vực, Indonesia, Thái Lan cũng đã có nhiều chính sách và kinh nghiệm trong phát triển du lịch xanh. Indonesia đã xây dựng mô hình homestay xanh (từ năm 2004), thông qua tiêu chuẩn khách sạn xanh (từ năm 2007), tiêu chuẩn về sinh thái để nâng cao tính chuyên nghiệp và

chất lượng sản phẩm du lịch sinh thái, phát triển vườn quốc gia và công viên (năm 2011). Dự án đảo Bali xanh khởi xướng từ tháng 2/2010 nhằm mục tiêu xây dựng Ba li thành điểm đến xanh, sạch, đẹp, phúc lợi, tiện nghi và bền vững với 3 chương trình chính là Kinh tế xanh, Văn hóa xanh và Bali xanh - sạch. Năm 2016, Indonesia đã tiến hành xếp hạng 100 điểm đến xanh hàng đầu để khích lệ các điểm đến phát triển du lịch xanh. Thái Lan đã đưa ra 7 khái niệm du lịch xanh: tâm xanh - văn chuyển xanh - điểm đến Xanh - cộng đồng xanh - hoạt động xanh - dịch vụ xanh - phương pháp tiếp cận xanh vượt trội.

Qua nghiên cứu cho thấy, hiện nhiều quốc gia trên thế giới đã rất thành công trong việc phát triển mô hình du lịch xanh. Tuy nhiên để hướng tới du lịch xanh, chính phủ các nước đã có những chính sách và hành động cụ thể cùng với sự chủ động của các tổ chức, doanh nghiệp, cá nhân tham gia vào hoạt động đầu tư, phát triển du lịch xanh.

Một số kiến nghị cho Việt Nam

Đối với Việt Nam, bên cạnh những thành tựu đã đạt được, du lịch hiện cũng đang đối mặt với nhiều vấn đề bất cập liên quan đến việc khai thác tài nguyên thiên nhiên và văn hóa phục vụ du lịch, quản lý các vấn đề môi trường và xả thải tại các điểm tập trung đông khách vào mùa cao điểm... Nhiều hoạt động của các khu nghỉ dưỡng, khu du lịch chịu ảnh hưởng nặng nề hoặc thậm chí phải đóng cửa vì các vấn đề thiên nhiên và biến đổi khí hậu.

Mặc dù có tiềm năng to lớn nhưng thực tế, du lịch xanh mới chỉ là khái niệm mới được nhắc tới vài năm gần đây ở nước ta. Để có thể hiện thực hóa mục tiêu phát triển du lịch xanh hướng tới phát triển bền vững, trước hết cần nâng cao nhận thức về du lịch xanh đến tất cả các thành phần tham gia du lịch. Đồng thời, để tạo môi trường thuận lợi cho du lịch xanh, Nhà nước cần ban hành những chính sách cụ thể, ưu tiên các chính sách và kế hoạch hành động phát triển năng lượng tái tạo, sử dụng tiết kiệm và hiệu quả tài nguyên... Đặc biệt, cần ban hành những chính sách khuyến khích, ưu đãi để tạo điều kiện cho các doanh nghiệp, cộng đồng xã hội tham gia phát triển du lịch xanh. ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Thanh Bình (2015), Du lịch xanh - đáp ứng yêu cầu phát triển mới, Tạp chí Môi trường, số 1+2/2015.
2. Phạm Dương (2019), Du lịch xanh- xu hướng thế giới và tiềm năng phát triển ở Việt Nam, <http://truyenhinhdulich.vn/tin-tuc/du-lich-xanh-xu-huong-the-gioi-va-tiem-nang-phat-trien-o-viet-nam-3944.html>
3. Nguyễn Anh Tuấn (2019), Bài tham luận "Du lịch Xanh - Xu hướng thế giới và tiềm năng phát triển ở Việt Nam - Những vấn đề đặt ra" tại Diễn đàn du lịch xanh tại Hà Nội, 3/2019...

*Viện Chiến lược, Chính sách tài nguyên và môi trường